

Zakon o zaštiti okoliša protivan je Ustavu i Arhuškoj konvenciji

Zamislite slučaj da jedna multinacionalna kompanija dobije dozvolu za otvaranje kamenoloma i uskoro započne s prvim miniranjima. Građani prijave slučaj Ministarstvu zaštite okoliša i prirode upozoravajući da je tvrtka počela sječu šume, a koja nije bila u planu, kako bi proširila mjesto iskopa. Osim toga time se opasno približila njihovim kućama te im zbog eksplozija sada pucaju zidovi. Inspektor zaštite okoliša obavi nadzor i odbaci prijavu zabrinutih građana tvrdeći da je sve po zakonu. Mještani ne vjeruju jer znaju koliko je lokalna vlast sklona ovoj megakompaniji te zatraže od inspekcije zaštite okoliša dodatne izvide. Uskoro stiže neugoda iznenađenje, građani će sami morati snositi troškove inspekcije Ministarstva!

Naime, prema novom Zakonu o zaštiti okoliša koji je donesen lani, ako inspektor smatra da nema povrede zakona i da nema razloga za daljnje vođenje postupka, građani koji su prijavili slučaj i koji nisu zadovoljni odgovorom te zahtijevaju izvođenje dokaza to će morati platiti iz vlastitog džepa. U članku 253. jasno se citira da će troškove daljnjeg vođenja postupka u cijelosti snositi podnositelj prijave. I ne samo to, inspektor će zatražiti od podnositelja prijave da unaprijed položi novčani iznos za troškove izvođenja drugih dokaza. Dakle, građani će posao inspektora morati platiti i prije nego što ga je obavio! Time ispada da će samo oni s debelim novčanikom moći sumnjati u rješenje Ministarstva, a ostali, dakle većina, morat će šutke prihvatiti odbijanje prijave čak i ako znaju da je nadzor inspekcije obavljen (namjerno ili ne) nestručno kako bi se u interesu nekog moćnika zataškalo pravo stanje stvari.

Kada se novac postavi kao barijera između građanina i njegova prava na zaštićen okoliš tada u pitanje ne dolazi samo kontrola sustava države. Još više zabrinjava kršenje elementarnih ljudskih prava na zdrav život, a koje osim hrvatskog Ustava jamči i Arhuška konvencija, temeljni međunarodni dokument u području okolišnog prava, čiji je potpisnik i Hrvatska. Upravo je na to upozorila stručnjakinja za okolišno pravo, doc. dr. sc. Lana Ofak, s Pravnog fakulteta u Zagrebu koja je prva uočila da je hrvatski zakon u dijelu koji se tiče postupanja po prijavi u suprotnosti s Arhuškom konvencijom, ali jednako tako i s hrvatskim Ustavom.

- Pravo na zdrav život jedno je od temeljnih ljudskih prava zaštićenih Ustavom. Inspeksijski postupci u okolišnim stvarima su postupci koji se pokreću po službenoj dužnosti zbog zaštite javnog interesa. Podnositelji prijave u tom postupku nisu stranke, jer se postupak ne pokreće radi zaštite njihovog osobnog i pojedinačnog interesa, već radi zaštite šireg interesa, odnosno očuvanja prirode i čovjekova okoliša kao jednih od najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske. Sukladno čl. 70. Ustava, država je dužna osigurati uvjete za zdrav okoliš te je svatko dužan osobitu skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša, napominje Ofak.

U tom kontekstu, dodaje ona, protivno je Ustavu prebaciti teret snošenja troškova inspeksijskog nadzora u stvarima zaštite okoliša na podnositelja prijave, pa čak i ako inspekcija utvrdi da nema opravdanog razloga za daljnje vođenje postupka.

- Prebacivanje snošenja troškova za izvođenje dokaza na pojedinca u cilju ispitivanja je li došlo do povrede

okolišnog zakonodavstva predstavlja nerazmjern teret koji niti jedan pojedinac, podnositelj prijave, ne bi smio sam snositi, budući da je interes zaštite okoliša opći interes, ističe Ofak.

Iako sigurno postoje pojedinci koji iz objesti podnose neutemeljene prijave inspekciji, slična zloupotreba prava ima i u drugim područjima društvenog života. Međutim, napominje Ofak, zbog jačine interesa o kojem se ovdje radi, a to je zaštita zdravlja ljudi, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, koji povrh toga spadaju u temeljne vrednote ustavnog poretka, takve iznimne zloupotrebe ne smiju biti nit vodilja prema kojem će se formulirati opće pravilo.

- A to opće pravilo, kako je sada propisano u Zakonu o zaštiti okoliša, ići će nauštrb svima koji će se, iz straha prijetnje troškovima izvođenja dokaza, bojati ostvarivati svoja prava i dužnosti koje im pripadaju temeljem Ustava, kaže Ofak. Što se tiče Arhuške konvencije, kojoj bi Hrvatska trebala prilagoditi svoje zakonodavstvo, ona jamči da postupci kontrole zakonitosti moraju biti pravični, jednakopravni i ne pretjerano skupi. - U predmetu koji se vodio protiv Ujedinjene Kraljevine pred međunarodnim Odborom za praćenje provedbe Arhuške konvencije utvrđeno je da je Ujedinjena Kraljevina povrijedila članak 9., stavak 4. Arhuške konvencije. Odbor je smatrao da pravičnost, u slučajevima u kojem pripadnik javnosti pokrene neki postupak zbog brige za okoliš u javnom interesu, a ne u privatnom, podrazumijeva da se javni interes mora uzeti u obzir prilikom raspoređivanja troškova tog postupka, veli Ofak upozoravajući da je i članak 253. Zakona zaštite okoliša u suprotnosti s člankom 9., stavkom 3. i 4. Arhuške konvencije.

Dr. sc. Ofak koja je doktorirala upravo na temu Arhuške konvencije, sve je te primjedbe u pisanom obliku dostavila Ministarstvu prilikom donošenja Zakona, ali kao što je vidljivo, nisu usvojene. Na upit ima li temelja da se uputi žalba Odboru za praćenje provedbe Arhuške konvencije, kazala je da to u ovom trenutku nema. - Nije moguće pokrenuti prijavu pred Arhuškim odborom iz razloga što se on ne bavi hipotetskim pitanjima usklađenosti zakona s Konvencijom. Naime, potrebno je da postoje direktni slučajevi iz prakse u kojima je došlo do toga da su nekom podnositelju prijave naplaćeni visoki troškovi inspekcijskog postupka, i onda bi taj konkretan slučaj mogao biti predmet kojim se bavi Arhuški odbor, objašnjava.

U Ministarstvu pak tvrde da u Zakonu o zaštiti okoliša nisu uopće prekršene odredbe Arhuške konvencije.

- Člankom 253. predviđeno je da će se podnositelja prijave obavijestiti o utvrđenom činjeničnom stanju u roku od 30 dana, dakle u svakom slučaju bit će informiran. U konkretnom slučaju, Arhuška konvencija u članku govori o sudskim i upravnim postupcima, a postupanje inspektora po prijavi još ne predstavlja upravni postupak, sve do donošenja rješenja inspektora ukoliko se utvrde nepravilnosti, piše u dopisu koji potpisuje glasnogovornica Dijana Sušac.

- Netočna je konstatacija da troškovi za postupak koji se pokreće po službenoj dužnosti padaju na teret prijavitelja. Prijavitelj će snositi troškove samo u slučaju ako podnositelj prijave, nakon što inspekcija utvrdi da nema povrede zakona, ponovno inzistira na daljnjoj provedbi inspekcijskog nadzora, smatraju u Ministarstvu. Pitali smo koliko u prosjeku košta inspekciji nadzor, odnosno koliko bi pojedinac trebao platiti za daljnje vođenje postupka, ali nismo dobili konkretan odgovor.

- Koliki bi iznosi tih troškova bili, ovisilo bi tome koje bi bile daljnje potrebne radnje, primjerice, uzorkovanje otpada, mjerenje emisija onečišćujućih tvari u zrak i slično, kaže glasnogovornica.

Prema podacima koje smo dobili od Ministarstva, oni su tijekom 2013. zaprimili 1.654 predstavki. Najbrojnije su bile one građana 46,49 posto, zatim tijela državne uprave (Ured predsjednika, Vlada, DORH i dr.) 38,33 posto, te anonimne 15,18 posto. Inspekcija zaštite okoliša je postupila i provela odgovarajuće postupke iz 76,80 posto zaprimljenih predstavki, a 23,20 posto je proslijeđeno drugim inspekcijskim tijelima. Najučestalije predstavke koje su proslijeđene u rad drugim tijelima odnosno inspekcijama odnosile su se na bespravnu gradnju, nepropisno ispuštanje sadržaja septičkih jama, buku, ugroženost zdravlja ljudi, onečišćenje voda, devastaciju šuma i zaštićenih predjela, nepropisno držanje životinja te nepropisno poslovanje subjekata. Na pitanje koliko je bilo neutemeljenih prijava i na što su se one odnosile, iz Ministarstva nisu odgovorili. Kakve će reperkusije novi zakon imati na građane i okoliš, tek će se vidjeti.

Podnositelj prijave nije stranka u postupku

Da stvar bude apsurdnija podnosiocu prijave novi Zakon o zaštiti okoliša negira položaj stranke u upravnom postupku. - Slijedom toga on nema nikakva procesna prava koja inače Zakon o općem upravnom postupku jamči strankama pa je takva odredba stoga protivna i jamstvu pravičnosti postupka i jednakosti pred zakonom, upozorila je doc. dr. sc. Lana Ofak. Iz Ministarstva pak ovo zakonsku odredbu objašnjavaju time da ni do sada, po starim zakonima, podnositelj prijave nikada nije bio stranka u postupku.

Post date: 07/04/2014 - 10:00

 Like 29

Content type: [News](#)

Kategorija: [Tema mjeseca](#)

Najbolja europska sudska praksa

- [Važna presuda Suda EU koja se odnosi na prava udruga u domeni zaštite voda](#)
- [Visoki upravni sud ukinuo je Plan gospodarenja otpadom Velike Gorice jer za njega nije provedena strateška procjena utjecaja na okoliš](#)
- [David pobijedio Golijata](#)
- [Pravo na pristup podacima o okolišu koje drže institucije EU](#)
- [Presuda o pravu nižih sudova da provjere je li pravno stajalište višeg suda u skladu s pravom EU](#)

[Više](#)

Prošle teme mjeseca

9. Najveći korak prema aktivnoj participaciji građana u izradi proračuna napravio Pazin [Analiza objave sedam najvažnijih proračunskih dokumenata u 2013.-14.: u Istri najgori gradovi Rovinj i Vodnjan i općine Kanfanar, Sveti Lovreč i Svetvinčenat.](#)

8. Otvoreni podaci smanjuju